

Den kræftramte kemilærer Walter White og Jesse Pinkman har gennem seks sæsoner tryllebundet masser af danskere i "Breaking Bad" (nederst t.h.). Det samme gjorde mafiafamilien fra New Jersey, der var omdrejningspunktet i HBO-serien "The Sopranos" (øverst t.h.). "Mad Men" (nederst t.v.) var på mange måder banebrydende, men fandt aldrig et stort publikum i hjemlandet USA. Det gjorde til gengæld den danske serie "Forbrydelsen" (øverst t.v.) i sit hjemland. Fotos: Will Hart, Michael Yarish, HBO og DR

Gid den aldrig stopper

Serier: Amerikansk og dansk tv-dramatik har opnået et momentum som genre. Men hvorfor tiltrækkes vi af disse uendeligt lange fortællinger? Og kan de succesfulde danske serier stadig lære noget af USA?

PERNILLE GLAVIND OLSSON

pernille.glavind@jp.dk

»Breaking Bad«, »Mad Men«, »Borgen« og »Forbrydelsen«. Amerikansk og dansk tv-dramatik har de seneste år vundet så markant frem, at man kan tale om et momentum for tv-serien som genre i den vestlige verden. Hvad enten nationen samles foran fjernsynet mellem klokken otte og ni søndag aften, eller man ignorerer tiden og fraser sig igennem adskillige afsnit af favoritterne på Netflix, har tv-seriernes lange fortællinger lige nu et så gedigent tag i publikum, at genren har overhalet filmen indenfor i popularitet. Det er blevet cool at se tv-serier, og det er blevet prestigefyldt at lave dem.

Men hvad er det, der gør, at vi pludselig svælger i disse virkelighedsnære historier og nuancerede karakterskildringer, der umærkeligt udvikler sig over uendeligt mange timer? Hvorfor kan vi ikke få nok af konflikter, der trækker i evindeligt langdrag på tværs af mange afsnit og hele sæsoner?

Mulighedernes dramaturgi

Ifølge filmforsker ved Københavns Universitet Peter Schepelern tegner tv-serien modsat filmen et kæmpelandskab op, hvor problemerne løses ad snørklede veje og vildveje.

»I tv-serien kan alt ske, og handlingen overrasker konstant med både små og store drejninger: Det er mulighedernes dramaturgi, og man har ofte en fornemmelse af, at historien aldrig slutter, eller at problemet aldrig bliver løst,« siger Peter Schepelern.

I en tv-serie har man måske 50-60 timer til rådighed, og dermed har man mulighed for at trænge meget dybt ind i karaktererne. I en serie som »Breaking Bad« drejes prismen hele tiden en umærkelig smule, så hovedpersonen og historien tilføres nye facetter. Det holder seerne til ilden.

»Walter White går i »Breaking Bad« fra at være naiv tøffelhelte og bovlam, vattet kemilærer til at blive en rutineret, kynisk kriminel, der koger enorme mængder metamfetamin. Det er fantastisk fascinerende, men den udvikling ville jo forekomme komplet urealistisk, hvis den skulle skildres på filmens præmisser,« siger Peter Schepelern, der understreger, at slutningen i de nyere dramaserier ofte står åben.

»I »Sopranos« er man i tvivl om, hvorvidt Tony Soprano bliver skudt, og det er en af de store nyskabelser ved tv-dramaserierne – at slutningen ikke er definitiv.«

Den aktuelle fascination af de lange fortællinger er ifølge Peter Schepelern ikke ny.

»Seriens fortælleform kan ses som en pendant til 1800-tallets store, episke romaner af Dickens og Dumas. Romanerne blev dengang distribueret i føljetonform i tidsskrifter, inden de udkom som bog. Den slags store fortællinger har mennesket været tiltrukket af siden »Odysseen«.

Filmfolk går til serien

En af de afgørende grunde til, at tv-serien som genre er begyndt at få så megen vind i sejlene og efterhånden overgår filmen som kunstform, er ifølge manuskriptforfatteren bag bl.a. »Borgen«, »Anna Pihl« og »Taxa«, Adam Price, at man har fået nogle af de store kunstneriske fortællekræfter som Martin Scorsese (»Boardwalk Empire«) og David Fincher (»House of Cards«) til at befrugte tv-serien med deres unikke fortælleevne.

»De har givet genren et kvalitetsløft og kunstnerisk tyngde ved at udvide grænserne for, hvad der rent plot- og fortælleteknisk kan lade sig gøre i en serie. De har tilført usædvanligt godt håndværk og har afsøgt feltet på en forfriskende måde. Desuden har de store instruktørnavne kunnet trække store skuespilkræfter til, hvilket har resulteret i det, som man har kaldt talentmigration fra film til tv-industrien,« siger Adam Price og forklarer, hvordan der i de helt store tv-seriehits som »Quincy«, »McCloud« og »Kojak« fra tv-seriens barndom var grænser for plottets dybde og for, hvor ondt det kunne gå hovedrollen.

»Den helt store udvikling i tv-serien er, at der i dag ikke er grænser for de katastrofer, der indfinder sig, og for de fortrædeligheder, hovedkarakteren kan gennemgå.«

Dramaserier kræver mere

Adam Price, der for tiden er i gang med at skrive på en tv-serie om engelsk storpolitik sammen med »House Of Cards«-forfatteren Michael Dobbs, mener ikke, at der rent håndværksmæssigt er den store forskel på skriveprocessen bag en spillefilm og et afsnit i en dramaserie.

»Selv om udviklingen i serier som »Breaking Bad«, »Dexter« og »Six Feet Under« strækker sig befriende langsomt over flere sæsoner, er hvert afsnit stadig stramt struktureret med en start, en midte og en slutning. Og sådan fremstår de også – som små enestående kunstværker med fortættede scener, aktvendepunkter og en overraskende drejning hen imod slutningen. Det er eminent dygtigt lavet – det er tv-seriekunst af høj, høj kvalitet.«

Det nye ved de mange populære tv-dramaserier er ifølge Andreas Halskov, der er

medforfatter på bogen »Fjernsyn for viderekomne – de nye amerikanske tv-serier«, at de kræver langt mere af sit publikum end de klassiske føljetoner som »Dallas« og »Dollars«. Her sørger man med løbende resumener og faste karaktertyper for, at seeren altid kan følge med. Det samme gælder de traditionelle episodeserier som »Friends« og »Vore Værste År«, hvor hvert afsnit afrundes og et nyt dilemma tages op i næste afsnit.

»Mange vil huske, når Peggy Olson lægger sin hånd på Don Drapers, da hun forlader firmaet i fjerde sæson af »Mad Men«, hvordan Don Draper lagde sin hånd på Peggys i seriens første afsnit. De to scener er skabt som en bevidst og tydelig gentagelse optaget fra den præcis samme kameravinkel og med den samme beskæring. Det er en hilsen til den opmærksomme seer og en detalje, der understreger karakterernes udvikling og den ændrede relation og magtposition,« forklarer Andreas Halskov, der pointerer, at moderne tv-serier kræver en vis hukommelse, trofasthed og hengivenhed over for detaljerne.

Ekspert i tvetydighed

Det er velkendt, at mange af de store danske tv-dramaer har skabt en massiv hype i bl.a. England og som remakes i USA bl.a. på grund af den lidt dystre stemning, kaldet »nordic noir«, som serier som eksempelvis »Forbrydelsen« og »Broen« er indhyllet i.

»Mange af de danske seriesucceser er præget af et mørke, en melankoli, en sorgfuldhed og en karaktermæssig dybde, som bliver opfattet særlig eksotisk i udlandet,« forklarer Adam Price.

Den danske dramaserie har efterhånden mange år på bagen, og selv om den skiller sig ud, har danske tv-serier tilbage fra »Taxa« og »Rejseholdet« i høj grad fundet inspiration i USA. Det gør de stadig, og der er fortsat meget at lære, mener Peter Schepelern.

»Amerikanerne er eksperter i tvetydighed. Don Draper lyver om sin identitet og er konstant sin kone utro, og familiefaderen Walter White fremstiller store mængder metamfetamin. Alligevel kan vi ikke lade være med at holde med dem. Det dobbeltspil går igen i rigtig mange af de mest populære amerikanske tv-serier og er et glimrende tema, fordi dualismen i karakterskildringen peger tilbage på os selv og taler til vores egen moralske tvetydighed. Den tvetydighed ser man ikke i lige så høj grad i danske serier.«

Adam Price er enig.

»USA er helt klart foregangsland, når det

gælder at tviste karaktererne på nyskabende vis. I Europa og ikke mindst i Danmark har vi et stykke endnu, hvad det angår.«

Adam Price refererer til sin egen karakter Birgitte Nyborg i »Borgen«, der med fuldt overlæg skildres primært heroisk. Til gengæld mener han, at den vrede, nonkommunikative og direkte ufremkommelige Sara Lund i »Forbrydelsen« ligger længere væk fra den arketypiske helt og derfor fremstår mere dualistisk.

Fuld gas på sexscener

I USA har stort set samtlige serier med succes de seneste 10 år været kombineret med eksplicit vold, nøgenhed og sex. Det skyldes, at de mange kabelkanaler som Showtime, FOX og AMC samt streamingtjenesten Netflix for første gang i den amerikanske tv-historie har været kunstnerisk befriet for den implicite censur, som netværkskanalerne er underlagt. Med kabelkanalerne er der blevet frit spil for manuskriptforfatterne, som ikke længere skal tænke på, om deres historier kunne virke anstødelige. Man fandt hurtigt ud af, at det kunne betale sig at køre på amerikanernes undertrykte behov.

»Det er efterhånden blevet en joke at referere til HBO's credo om »tits, ass and guns«, og for mange danskere kan det godt virke en anelse unødvendigt med de mange påkli-

FJERNSYN

Serier

I 1930'erne og 1940'erne blev de såkaldte serials populære. Det var kulørte serier om bl.a. "Superman", som blev vist i biografen fra uge til uge.

David Lynchs tv-serie "Twin Peaks" fra 1990 blev banebrydende, fordi den formåede at kombinere et højt kunstnerisk niveau med massiv succes.

HBO var i 1990'erne med til at ændre vores syn på tv med tv-serier som "Oz" og "The Sopranos". Sloganet "It's not tv. It's HBO" blev lanceret og markerede, at det var andet og mere end traditionelt tv.

Matthew Weiners "Mad Men" var på mange måder revolutionerende, men blev kun set af 2-3 mio. mennesker i USA.

strede nøgenscener i en serie som "Game of Thrones",« forklarer Andreas Halskov.

Til gengæld påpeger han, at kabelkanalerne dyrker de kunstnerisk mere eksperimenterende og nicheprægede historier i højere grad, end der er mulighed for i Danmark.

»Der er grænser for, hvor eksperimenterende dansk tv-dramatik kan blive, og vi tager måske lidt vel meget udgangspunkt i et genkendeligt middelklasseunivers. Det udelukker for eksempel muligheden for en serie, der tager udgangspunkt i indvandremiljøet. Det handler grundlæggende om, at de store produktioner ligger under for et public service-krav, som gør, at en serie først bliver kaldt en seriøs succes, hvis man har fat i omtrent 60 pct. af tv-seerne, dvs. 1-1,5 mio. seere. Derfor ser vi aldrig en dansk produktion a la "Walking Dead" eller "The L-Word", der portrætterer en gruppe lesbiske, biseksuelle og transseksuelle i L.A.,« siger Andreas Halskov.

Høj på det episke forløb

Manuskriptforfatteren Mai Brostrøm, der sammen med Peter Thorsboe har skrevet mange af dansk tv-dramatiks store tv-serieproduktioner som "Rejseholdet", "Livvagterne" og "Ørnen", har siden sin tid på filmskolen brændt for tv-seriefortællingen.

»Dengang var tv-serier dog noget, folk skrev ved siden af, mens de ventede på, at et

større filmprojekt gik igennem,« fortæller Mai Brostrøm, der glæder sig over genrens opløst og udvidede muligheder.

Men hun erkender også, at der i Danmark er grænser for, hvor små historier man kan tillade sig at fortælle. Hun er personligt stor fan af "Breaking Bad".

»Der er ingen tvivl om, at den serie er et nybrud. Forfattere skriver normalt ud fra, at seerne skal kunne identificere sig med hovedkarakteren, men i "Breaking Bad" udfordrer man det dogme ved at lade Walter White gennemgå en radikal udvikling fra god over imod det skrupelløse. Det er modigt. Og det er måske også en af forklaringsgrunde på, at den serie er så svær at slippe.«

Om 14 dage går optagelserne i gang til en stor europæisk politiserie "The Team", som Mai Brostrøm har skrevet sammen med Peter Thorsboe.

»Oprindeligt havde vi tænkt, at hvert afsnit skulle afsluttes, ligesom vi for eksempel byggede "Rejseholdet" op meget klassisk episodisk med et drab og en mordgåde pr. afsnit. Men vi fandt ud af, hvor spændende det var at arbejde med mere langstrakte episke forløb. Det giver en enorm frihed og en mulighed for fordybelse, når man kan tillade sig selv at tage nogle sving i historien,« fortæller Mai Brostrøm om serien, der har Lars Mikkelsen i hovedrollen.

Man har ofte en fornemmelse af, at historien aldrig slutter, eller at problemet aldrig bliver løst.

Peter Schepelern, filmforsker

MADSENS GALLERI

ÅBNINGSTIDER I EFTERÅRSFERIEN

Mandag	lukket
Tirsdag	13.00 - 17.00
Onsdag	13.00 - 17.00
Torsdag	lukket
Fredag	13.00 - 17.00
Lørdag	10.00 - 13.00
Søndag	lukket

Færgevej 2, 6720 Fanø • www.madsensgalleri.dk • salg@madsensgalleri.dk

SALG AF KUNST

LØRDAG 11.00-17.00
SØNDAG 11.00-17.00

FØLG ÅBNINGSTIDERNE PÅ www.gallericlifford.dk
700 m² udstilling • Altid åben efter aftale
GL.VEJLEVEJ 55 • 8721 DAUGÅRD • WWW.GALLERICLIFFORD.DK

CLIFFORD